DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 16 november 2010 *

I mål C-261/09,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 35 EU, framställd av Oberlandesgericht Stuttgart (Tyskland) genom beslut av den 29 juni 2009, som inkom till domstolen den 14 juli 2009, i ett förfarande rörande en europeisk arresteringsorder som utfärdats mot

Gaetano Mantello, meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts och J.-C. Bonichot samt domarna M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, C. Toader (referent) och M. Berger,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 6 juli 2010,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Tysklands regering, genom S. Unzeitig och J. Möller, båda i egenskap av ombud,

— Tjeckiens regering, genom M. Smolek, i egenskap av ombud,

— Greklands regering, genom T. Papadopoulou och G. Karipsiadis, båda i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom M. Muñoz Pérez, i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom G. de Bergues och B. Beaupère-Manokha, båda i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av P. Gentili, avvocato dello Stato,

— Nederländernas regering, genom M. de Ree, i egenskap av ombud,

— Polens regering, genom M. Dowgielewicz, i egenskap av ombud,

— Sveriges regering, genom A. Falk och C. Meyer-Seitz, båda i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom S. Hathaway, i egenskap av ombud, biträdd av S. Lee, barrister,

— Europeiska kommissionen, genom S. Grünheid och R. Troosters, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 7 september 2010 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3 led 2 i rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (EGT L 190, s. 1) (nedan kallat rambeslutet), och särskilt principen *ne bis in idem*.

2 Begäran har framställts i ett ärende om verkställighet av en europeisk arresteringsorder i Tyskland. Arresteringsordern har utfärdats i ett förfarande som italienska myndigheter driver mot Gaetano Mantello och 76 andra personer som är misstänkta för att ha handlat med kokain i regionen Vittoria (Italien).

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 Skälen 1, 5, 8, 10 och 12 i rambeslutet har följande lydelse:

”(1) Enligt slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors den 15–16 oktober 1999, särskilt punkt 35, bör det formella utlämningsförfarandet avskaffas bland medlemsstaterna när det gäller personer som är på flykt undan rättvisan efter att ha fått sin slutgiltiga dom, och förfaranden för utlämningsärenden påskyndas vad gäller personer som är misstänkta för brott.

…

(5) Målet för unionen att bli ett område med frihet, säkerhet och rättvisa har medfört att behovet av utlämning mellan medlemsstaterna har försvunnit, och att det skall ersättas av ett system för överlämnande mellan rättsliga myndigheter.

De nuvarande förfarandena för utlämning är komplicerade och riskerar att ge upphov till förseningar, vilket kan avhjälpas genom införande av ett nytt förenklat system för överlämnande av dömda eller misstänkta personer för verkställighet av domar eller lagföring. De traditionella samarbetsförbindelser mellan medlemsstaterna som hittills varit rådande bör ersättas av ett system med fri rörlighet för straffrättsliga avgöranden, såväl preliminära som slutliga, i ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

…

(8) Beslut om verkställighet av en europeisk arresteringsorder måste kontrolleras i tillräcklig omfattning, vilket innebär att en rättslig myndighet i den medlemsstat där den eftersökta personen har gripits måste fatta beslutet om huruvida han eller hon skall överlämnas.

…

(10) Systemet med en europeisk arresteringsorder vilar på en hög grad av förtroende mellan medlemsstaterna. Tillämpningen av systemet får avbrytas endast om en medlemsstat allvarligt och ihållande åsidosätter de principer som fastställs i artikel 6.1 i Fördraget om Europeiska unionen, vilket fastslagits av rådet med tillämpning av artikel 7.1 i fördraget, och med de följder som avses i punkt 2 i samma artikel.

…

(12) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen och återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitel VI i denna. Inget i detta rambeslut får tolkas som ett förbud att vägra överlämna en person som är föremål för en europeisk arresteringsorder, om det finns objektiva skäl för att tro att den europeiska arresteringsordern har utfärdats för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning, eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl.

…”

4 Artikel 1 i rambeslutet har följande lydelse:

”1. Den europeiska arresteringsordern är ett rättsligt avgörande, utfärdat av en medlemsstat med syftet att en annan medlemsstat skall gripa och överlämna en eftersökt person för lagföring eller för verkställighet av ett fängelsestraff eller en annan frihetsberövande åtgärd.

2. Medlemsstaterna skall verkställa varje europeisk arresteringsorder i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande samt bestämmelserna i detta rambeslut.

3. Detta rambeslut påverkar inte skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen.”

5 I artikel 2.1 och 2.2 i rambeslutet anges följande:

”1. En europeisk arresteringsorder får utfärdas för gärningar som enligt den utfärdande medlemsstatens lagstiftning kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i tolv månader eller mer. Detsamma gäller om ett straff eller en annan frihetsberövande åtgärd i minst fyra månader har dömts ut.

2. Följande brott skall medföra överlämnande på grundval av en europeisk arresteringsorder enligt villkoren i detta rambeslut och utan kontroll av om det föreligger dubbel straffbarhet för gärningen, förutsatt att brotten, som de definieras i den utfärdande medlemsstatens lagstiftning, kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år i den utfärdande medlemsstaten:

— Deltagande i en kriminell organisation.

...

— Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.

…”

6 I artikel 3 i rambeslutet, som har rubriken ”Skäl till att verkställighet av den europeiska arresteringsordern skall vägras”, föreskrivs följande:

”Den rättsliga myndigheten i den verkställande medlemsstaten (nedan kallad den verkställande rättsliga myndigheten) skall vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder i följande fall:

…

2) Om det framgår av de uppgifter som står till den verkställande rättsliga myndighetens förfogande att den eftersöktes ansvar för samma gärning prövats genom lagakraftägande dom i en medlemsstat, under förutsättning att straffet, vid fällande dom, avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i den medlemsstat i vilken avkunnandet ägt rum.

…”

7 Artikel 15 i rambeslutet, med rubriken ”Beslut om överlämnande”, har följande lydelse:

”1. Den verkställande rättsliga myndigheten skall, inom de tidsfrister och enligt de villkor som anges i detta rambeslut, besluta om en person skall överlämnas.

2. Om den verkställande rättsliga myndigheten anser att de uppgifter som den utfärdande medlemsstaten har meddelat inte är tillräckliga för att myndigheten skall kunna besluta om överlämnandet, skall den begära att utan dröjsmål få nödvändiga kompletterande uppgifter, i synnerhet sådana som rör artiklarna 3–5 och 8, och får dessutom fastställa en tidsfrist inom vilken de skall inkomma, med beaktande av nödvändigheten att iaktta den tidsfrist som anges i artikel 17.

3. Den utfärdande rättsliga myndigheten får när som helst överföra alla användbara kompletterande uppgifter till den verkställande rättsliga myndigheten.”

8 Artikel 54 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna

(EGT L 239, 2000, s. 19) (nedan kallad tillämpningskonventionen), undertecknad i Schengen (Luxemburg) den 19 juni 1990, har följande lydelse:

”En person beträffande vilken fråga om ansvar prövats genom lagakraftägande dom hos en avtalsslutande part får inte åtalas för samma gärning av en annan part, under förutsättning att, vid fällande dom, straffet avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagarna hos den part hos vilken avkunnandet ägt rum.”

9 Artikel 57.1 och 57.2 i tillämpningskonventionen har följande lydelse:

”1. Om en avtalsslutande part åtalar en person för ett brott och de behöriga myndigheterna hos denna part har skäl att anta att åtalet avser samma gärning som personen redan dömts för av en annan part, skall myndigheterna i fråga, om skäl föreligger, göra en framställning om upplysningar av betydelse för ärendet till de behöriga myndigheterna hos den part på vars territorium den misstänkte redan dömts.

2. Den begärda informationen skall överlämnas snarast möjligt och skall beaktas när det gäller vilka fortsatta åtgärder som skall vidtas i den pågående rättegången.”

10 Det framgår av informationen rörande tidpunkten för Amsterdamfördragets ikraftträdande, offentliggjord i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* av den 1 maj 1999 (EGT L 114, s. 56), att Förbundsrepubliken Tyskland har avgett en förklaring enligt artikel 35.2 EU, genom vilken den har godtagit domstolens behörighet att meddela förhandsavgörande i enlighet med artikel 35.3 b EU.

Nationell lagstiftning i de berörda medlemsstaterna

Tysk rätt

11 Artikel 3 led 2 i rambeslutet har införlivats med tysk rätt genom 83 § punkt 1 i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen) av den 23 december 1982, i dess lydelse enligt lagen av den 20 juli 2006 om europeisk arresteringsorder (Europäisches Haftbefehlsgesetz, BGBI. 2006 I, s. 1721 (EuHbG)). I den aktuella bestämmelsen, med rubriken ”Kompletterande villkor för tillstånd”, föreskrivs följande:

”Utlämning får inte beviljas när

1. den åtalade redan genom lagakraftägande dom har dömts i en annan medlemsstat för samma gärning som ligger till grund för framställningen om utlämning, under förutsättning att, vid fällande dom, straffet avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagarna i den stat i vilken avkunnandet ägt rum, ...

...”

Italiensk rätt

12 Artiklarna 73 och 74 i presidentdekret nr 309/90 av den 9 oktober 1990, vilket avser en konsolidering av lagstiftningen om narkotika och psykotropa ämnen samt av lagstiftningen om förebyggande av narkotikamissbruk och om vård av narkotikamissbrukare, har följande lydelse:

”Artikel 73. Olaglig framställning, handel och innehav av narkotika eller psykotropa ämnen

1. Den som utan sådant tillstånd som anges i artikel 17 av något skäl odlar, framställer, utvinner, bearbetar, tillhandahåller eller bjuder ut till försäljning, överlåter, distribuerar, saluför, transporterar, förser andra med, sänder, smugglar, överlämnar ... narkotika eller ... psykotropa ämnen ... döms till fängelse i lägst sex och högst tjugo år och till böter på 26 000–260 000 euro.

…

6. Om gärningen utförs av tre eller flera personer i samförstånd, ska ett strängare straff utdömas.

Artikel 74. Sammanslutning i syfte att bedriva olaglig handel med narkotika eller psykotropa ämnen

1. När tre eller flera personer sluter sig samman i syfte att begå flera av de brottsliga gärningar som anges i artikel 73, ska den som tar initiativ till, bildar, leder, organiserar eller finansierar sammanslutningen dömas till fängelse i lägst tjugo år uteslutande för dessa gärningar.

2. Den som deltar i sammanslutningen ska dömas till fängelse i lägst tio år.

3. Ett strängare straff ska utdömas om antalet medlemmar är tio ...

…”

13 Enligt artikel 649 i den italienska straffprocesslagen kan ”[e]n tilltalad som frikänts eller dömts genom dom eller beslut som vunnit laga kraft … inte på nytt åtalas för samma gärning, inte ens om gärningen rubricerats på annat sätt, avser en annan svårighetsgrad eller gärningsbeskrivningen är annorlunda”.

14 Enligt den italienska regeringens upplysningar framgår det dock av rättspraxis från Corte suprema di cassazione (högsta domstolen, till vilken överklagande endast kan ske i rättsfrågor) att ”det undantag som föreskrivs i artikel 649 i straffprocesslagen inte kan åberopas när den gärning som lett till en lagakraftägande dom avser ett fall av ideal brottskonkurrens, eftersom det handlande som redan prövats genom den lagakraftägande domen kan omkvalificeras som en sakfråga och således enligt en annan – eller alternativ – bedömning klassificeras i en mer omfattande kategori av brott”.

Ärendet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

15 Tribunale di Catania (Italien) utfärdade den 7 november 2008 en europeisk arresteringsorder (nedan kallad arresteringsorden) mot Gaetano Mantello, i syfte att han skulle gripas och överlämnas till de italienska myndigheterna för lagföring. Arresteringsordern grundades på en nationell arresteringsorder från samma domstol av den 5 september 2008, som avsåg Gaetano Mantello samt 76 medmisstänkta.

16 Gaetano Mantello anklagades i arresteringsordern för att ha begått två brott.

17 Han påstås under tiden januari 2004–november 2005 ha deltagit i organiserad kokainhandel i Vittoria, i andra italienska städer samt i Tyskland. Kokainhandeln påstås ha skett tillsammans med minst tio andra personer i en kriminell organisation. Gaetano Mantello har inte endast haft rollen som kurir och som mellanhand, utan har även ansvarat för införskaffandet och handeln med kokainet. Detta brott har enligt artikel 74.1–3 i presidentdekret nr 309/90 i italiensk rätt ett straffvärde av fängelse i minst 20 år.

18 Under samma tid och på samma platser påstås han vidare, ensam eller i samförstånd med andra personer, otillåtet ha förvärvat, innehaft, befordrat, sålt eller överlåtit kokain till tredje man. För dessa gärningar riskerar han enligt italiensk rätt ett fängelsestraff på 8–20 år, vilket kan skärpas.

19 Som försvårande omständigheter anges att Gaetano Mantello genom sammanslutningen har tillhandahållit kokain åt en minderårig.

20 Enligt de uppgifter som har lämnats i den nationella arresteringsordern har olika myndigheter alltsedan januari 2004 utrett den olagliga kokainhandeln i området kring Vittoria. Utredningen har bland annat innefattat omfattande teleavlyssning som avslöjat ett nätverk organiserat av två kriminella sammanslutningar, vilket gör att artikel 74 i presidentdekret nr 309/90 är tillämplig. Genom avlyssning av Gaetano Mantellos telefonsamtal under perioden 19 januari–13 september 2005 har det styrkts att han har deltagit i detta nätverk. Gaetano Mantello skuggades även av de utredande myndigheterna under vissa av sina resor, särskilt den 28 juli 2005 samt den 12 augusti 2005 mellan Sicilien (Italien) och Milano (Italien), och den 12 september 2005 mellan Sicilien, Esslingen (Tyskland) och Catania.

21 Under den sistnämnda resan inköpte Gaetano Mantello 150 g kokain i Esslingen. När han på kvällen den 13 september 2005 ankom med tåg till Catanias station greps han av järnvägspolisen. Han kroppsvisiterades, varvid det upptäcktes att han transporterade två kuvert med 9,5 respektive 145,96 g kokain, vilket motsvarar 599 till 719 individuella doser.

22 Genom dom av den 30 november 2005 dömde Tribunale di Catania Gaetano Mantello till fängelse i tre år, sex månader och 20 dagar samt till böter om 13 000 euro. Åklagaren anklagade i gärningsbeskrivningen Mantello för att den 13 september 2005 i Catania olagligen ha innehaft 155,46 g kokain i överlåtelsesyfte. Tribunale di Catania fann att åtalet var styrkt. På Gaetano Mantellos begäran handlades målet enligt ett förenklat förfarande, vilket medförde att han beviljades strafflindring. Denna dom fastställdes den 18 april 2006 av Corte d'appello di Catania (appellationsdomstol i Catania).

23 Tribunale di Catania lindrade senare Mantellos straff, så att han i själva verket endast avtjänade 10 månader och 20 dagar i fängelse samtidigt som bötesbeloppet sänktes.

24 Efter att den 3 december 2008 ha fått kännedom om arresteringsordern, på Schengens informationssystem (SIS), grep Generalstaatsanwaltschaft Stuttgart (den allmänna åklagarmyndigheten i Stuttgart) den 29 december 2008 Gaetano Mantello i hans bostad. Förhandling i frågan om överlämnande hölls vid Amtsgericht Stuttgart. Gaetano Mantello motsatte sig vid förhandlingen överlämnande till den utfärdande rättsliga myndigheten och förklarade att han inte avstod från att göra gällande specialitetsprincipen. På hemställan av Generalstaatsanwaltschaft Stuttgart ombad Oberlandesgericht Stuttgart den 22 januari 2009 de italienska myndigheterna att utreda i vilken utsträckning som den dom som meddelades av Tribunale di Catanias den 30 november 2005 inte utgör hinder för att verkställa arresteringsordern.

25 Oberlandesgericht Stuttgart beslutade den 20 mars 2009 att skjuta upp verkställigheten av arresteringsordern, eftersom inga uppgifter hade inkommit från de italienska myndigheterna. Med hänsyn till att ärendet är komplicerat både vad avser de faktiska och de rättsliga omständigheterna, beslutade Oberlandesgericht Stuttgart att Gaetano Mantello skulle förordnas en offentlig försvarare.

26 Undersökningsdomaren vid Tribunale di Catania besvarade den 4 april 2009 den verkställande rättsliga myndighetens begäran om upplysningar. I sitt svar förklarade undersökningsdomaren, i egenskap av utfärdande rättslig myndighet, att domen av den 30 november 2005 inte utgjorde hinder för den lagföring som avses i arresteringsordern och att fallet inte omfattas av principen *ne bis in idem*. Generalstaatsanwaltschaft Stuttgart yrkade således att den hänskjutande domstolen skulle verkställa arresteringsordern.

27 Oberlandesgericht Stuttgart frågar sig dock huruvida den kan vägra att verkställa arresteringsorden, vilken utfärdats för organiserad brottslighet, med hänsyn till att de italienska utredande myndigheterna hade tillräcklig bevisning för att misstänka och lagföra Gaetano Mantello för de gärningar som avses i arresteringsordern, i synnerhet organiserad narkotikahandel, redan vid den tidpunkt då han dömdes för innehav av kokain i överlåtelsesyfte. Av utredningstaktiska skäl och för att kunna avslöja denna handel och gripa de andra inblandade personerna, valde de utredande myndigheterna dock att inte överlämna dessa uppgifter och bevis till undersökningsdomaren och att inte vid denna tidpunkt begära att Gaetano Mantello skulle lagföras för dessa brott.

28 Enligt den hänskjutande domstolen är det enligt tysk lag, såsom den har tolkats av Bundesgerichtshof, i princip möjligt att vid en senare tidpunkt väcka åtal för så kallade organiserade brott. För detta krävs dels att det tidigare åtalet och den tidigare förundersökningen endast gällde enskilda gärningar som begåtts av medlemmen i en sådan sammanslutning, dels att den tilltalade inte fått några berättigade förväntningar på att det tidigare brottmålet gällde samtliga gärningar som begåtts i sammanslutningen. Den hänskjutande domstolen förefaller inte vara helt enig med Bundesgerichtshof på denna punkt utan föreslår i stället att det krävs att ett tredje villkor är uppfyllt, nämligen att de utredande myndigheterna vid tidpunkten för det avgörande i vilket en enskild gärning prövas inte hade kännedom om att det förelåg andra enskilda och organiserade brott, vilket inte var fallet med de utredande myndigheterna i Italien.

29 Oberlandesgericht Stuttgart har vidare anmärkt dels att det inte finns något gränsöverskridande inslag i ärendet, eftersom det som eventuellt kan utgöra *idem* (samma sak) utgörs av ett rättsligt avgörande från den utfärdande medlemsstaten själv och inte från en annan medlemsstat. Begreppet ”samma gärning” har ännu inte tolkats av EU-domstolen vad avser den europeiska arresteringsordern. Oberlandesgericht Stuttgart frågar sig härvid huruvida den rättspraxis som har utvecklats vad rör tilllämpningskonventionen kan överföras på en situation av det slag som är i fråga i det ärende som den har att avgöra.

30 Mot bakgrund av dessa omständigheter har Oberlandesgericht Stuttgart beslutat att vilandeförklara ärendet och att ställa följande frågor till domstolen:

”1) Ska frågan huruvida det föreligger ’samma gärning’, i den mening som avses i artikel 3 led 2 i [rambeslutet] avgöras med hänsyn till

a) den utfärdande medlemsstatens lagstiftning,

b) den verkställande medlemsstatens lagstiftning, eller

c) en självständig unionsrättslig tolkning av begreppet ’samma gärning’?

2) Utgör olaglig import av narkotika ’samma gärning’, i den mening som avses i artikel 3 led 2 i rambeslutet, som deltagande i en [kriminell] sammanslutning för olaglig narkotikahandel, när de utredande myndigheterna hade uppgifter och bevis som ger starkt stöd för misstanken om deltagande i en sådan sammanslutning vid den tidpunkt då dom meddelades avseende nämnda import av narkotika, men myndigheterna av utredningstaktiska skäl valde att inte lägga fram dessa uppgifter och bevis inför rätten och, således, att inte lagföra personen i fråga för deltagandet i den kriminella sammanslutningen?”

31 På den hänskjutande domstolens begäran – vilken motiverades av dess önskan att inte fördröja det överlämnande som begärdes av de italienska myndigheterna – har förevarande avdelning tagit ställning till huruvida det är nödvändigt att i förevarande fall tillämpa förfarandet för brådskande mål enligt artikel 104b i domstolens rättegångsregler. Förevarande avdelning har den 20 juli 2009 med tillämpning av artikel 104b.1 fjärde stycket i rättegångsreglerna och efter att ha hört generaladvokaten beslutat att inte bifalla denna begäran.

Prövning av tolkningsfrågorna

32 Den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor för att få klarhet i huruvida den, under sådana förutsättningar som råder i det ärende som den har att avgöra, får vägra att verkställa en arresteringsorder med stöd av artikel 3 led 2 i rambeslutet.

33 Det framgår av den första frågan – som rör huruvida begreppet ”samma gärning” i artikel 3 led 2 utgör ett självständigt unionsrättsligt begrepp – att den hänskjutande domstolen anser att om detta begrepp endast ska bedömas med utgångspunkt från antingen lagstiftningen i den utfärdande medlemsstaten eller lagstiftningen i den verkställande medlemsstaten, så är den skyldig att överlämna Gaetano Mantello. Detta eftersom det enligt tysk lag, såsom den har tolkats av Bundesgerichtshof, i princip är möjligt att vid en senare tidpunkt väcka åtal för så kallade organiserade brott, under förutsättning att det tidigare åtalet och den tidigare förundersökningen endast gällde enskilda gärningar som begåtts av medlemmen i en sådan sammanslutning, dels att den tilltalade inte fått några berättigade förväntningar på att det tidigare brottmålet gällde samtliga gärningar som begåtts i sammanslutningen. Med hänsyn till Corte suprema di cassaziones praxis, som redovisas i punkt 14 ovan, och till de uppgifter som redovisas i punkt 26 ovan, som den hänskjutande domstolen erhöll den

4 april 2009 från undersökningsdomaren vid Tribunale di Catania, utgör sistnämnda domstols dom av den 30 november 2005 enligt italiensk rätt inte hinder för lagföring för gärningar av det slag som avses i arresteringsordern.

34 Om begreppet ”samma gärning” i artikel 3 led 2 i rambeslutet däremot ska anses utgöra ett självständigt unionsrättsligt begrepp, önskar den hänskjutande domstolen genom den andra frågan få klarhet i huruvida denna bestämmelse i rambeslutet, till skillnad från vad som är fallet enligt tysk och italiensk rätt (såsom denna rätt tolkas i respektive högsta domstols praxis), innebär att det krävs att de utredande myndigheterna vid tidpunkten för väckande av det första åtalet som lett till en lagakraftägande dom avseende en enskild gärning saknade kännedom om att det förelåg andra enskilda och organiserade brott, för att en person ska kunna lagföras för ett mer omfattande brott än det enskilda brott som redan har prövats i den lagakraftägande domen. Det förhåller sig inte på detta sätt i förevarande mål beträffande de utredande myndigheterna i Italien.

35 Det ska inledningsvis anmärkas att det särskilt av artikel 1.1 och 1.2 samt skälen 5 och 7 i rambeslutet framgår att detta beslut har som mål att ersätta den multilaterala utlämningsordningen mellan medlemsstaterna med ett system för överlämnande av dömda eller misstänkta personer mellan rättsliga myndigheter för verkställighet av domar eller för lagföring, och att systemet ska grundas på principen om ömsesidigt erkännande (se dom av den 6 oktober 2009 i mål C-123/08, Wolzenburg, REG 2009, s. I-9621, punkt 56).

36 Principen om ömsesidigt erkännande, som ligger till grund för rambeslutets systematik, innebär enligt artikel 1.2 i beslutet att medlemsstaterna i princip är skyldiga att vidta åtgärder med anledning av en europeisk arresteringsorder (dom av den 1 december 2008 i mål C-388/08 PPU, Leymann och Pustovarov, REG 2008, s. I-8983, punkt 51).

37 Medlemsstaterna får nämligen endast vägra verkställighet av en europeisk arresteringsorder i de fall då det föreligger en skyldighet enligt artikel 3 i rambeslutet att vägra verkställighet samt i de fall som räknas upp i artikel 4 i samma beslut (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Leymann och Pustovarov, punkt 51).

38 Begreppet ”samma gärning” i artikel 3 led 2 i rambeslutet får härvid inte tolkas av de rättsliga myndigheterna i varje enskild medlemsstat efter eget skön och enligt respektive nationell lagstiftning. Det följer nämligen av kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten att i den mån en unionsbestämmelse inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar vad avser ett begrepp ska begreppet ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela unionen (se, analogt, dom av den 17 juli 2008 i mål C-66/08, Kozłowski, REG 2008, s. I-6041, punkterna 41 och 42). Det är således fråga om ett självständigt unionsrättsligt begrepp, vilket i enlighet med de villkor som föreskrivs i Avdelning VII i protokoll nr 36 till EUF-fördraget, som rör övergångsbestämmelser, kan vara föremål för en begäran om förhandsavgörande från varje domstol som har att avgöra ett mål eller ärende avseende detta begrepp.

39 Begreppet ”samma gärning” förekommer även i artikel 54 i tillämpningskonventionen. Begreppet har i det sammanhanget tolkats så, att det endast avser frågan om förekomsten av gärningen, och att det omfattar en samling konkreta omständigheter, som är oupplösligt förbundna med varandra, oberoende av frågan hur gärningen ska kvalificeras rättsligt och det rättsliga intresse som skyddas (se dom av den 9 mars 2006 i mål C-436/04, Van Esbroeck, REG 2006, s. I-2333, punkterna 27, 32 och 36, och av den 28 september 2006 i mål C-150/05, Van Straaten, REG 2006, s. I-9327, punkterna 41, 47 och 48).

40 Eftersom artikel 54 i tillämpningskonventionen och artikel 3 led 2 i rambeslutet har samma syfte, nämligen att undvika att en person på nytt åtalas eller döms till straffrättsligt ansvar för samma gärning, gäller den tolkning som har gjorts av detta begrepp i samband med tillämpning av tillämpningskonventionen även i fall som regleras av rambeslutet.

41 När den verkställande rättsliga myndigheten får kännedom om att det i en medlemsstat har meddelats en lagakraftägande dom som rör samma gärning som den som avses i den europeiska arresteringsorder som denna har att verkställa, så ska denna myndighet enligt artikel 3 led 2 i rambeslutet vägra att verkställa nämnda arresteringsorder, under förutsättning att straffet, vid fällande dom, har avtjänats eller är under verkställighet eller inte längre kan verkställas enligt lagstiftningen i den medlemsstat i vilken avkunnandet har ägt rum.

42 Den hänskjutande domstolen har med avseende på begreppet ”samma gärning” i begäran om förhandsavgörande förklarat att den vid ett första påseende är böjd att anse att den gärning som var föremål för den lagakraftägande domen av den 30 november 2005, det vill säga Gaetano Mantellos innehav av 155,46 g kokain den 13 september 2005 i Vittoria, skiljer sig från den gärning som avses i arresteringsordern, det vill säga att Mantello under tiden januari 2004–november 2005 har deltagit i en kriminell organisation som kurir, mellanhand och leverantör av narkotika samt under samma period olagligen innehaft narkotika i olika italienska och tyska städer.

43 Den hänskjutande domstolens fråga rör således snarare begreppet ”lagakraftägande dom” än begreppet ”samma gärning”. Denna domstols fråga rör nämligen huruvida de italienska utredande myndigheterna, vid den tidpunkt då dom meddelades den 30 november 2005, hade tillräcklig bevisning för de gärningar som begåtts under

tiden januari 2004–november 2005 för att styrka de brott som består i Gaetano Mantellos deltagande i en kriminell organisation samt olagligt innehav av narkotika, vilket skulle innebära att domen av den 30 november 2005 inte bara ska ses som en lagakraftägande dom som omfattar en enskild gärning den 13 september 2005, avseende olagligt innehav av narkotika i överlåtelsesyfte, utan även som en dom som utgör hinder för senare lagföring för de brott som avses i arresteringsordern.

44 Den hänskjutande domstolen vill med andra ord få klarhet i huruvida den omständigheten att de utredande myndigheterna förfogade över bevisning som rör de gärningar som avses i arresteringsordern, men inte lade fram denna bevisning för Tribunale di Catania när denna prövade den enskilda gärningen som begicks den 13 september 2005, innebär att de gärningar som det redogörs för i arresteringsordern är föremål för ett avgörande som kan jämställas med en lagakraftägande dom.

45 Den eftersöktes ansvar för samma gärning ska anses ha prövats genom lagakraftägande dom, i den mening som avses i artikel 3 led 2 i rambeslutet, när det efter ett avslutat brottmålsförfarande inte längre finns möjlighet att väcka åtal (se, analogt, dom av den 11 februari 2003 i de förenade målen C-187/01 och C-385/01, Gözütok och Brügge, REG 2003, s. I-1345, punkt 30, och av den 22 december 2008 i mål C-491/07, Turanský, REG 2008, s. I-11039, punkt 32) eller de rättsliga myndigheterna i en medlemsstat har meddelat ett lagakraftägande avgörande genom vilket den tilltalade frikänns (se, analogt, domarna i de ovannämnda målen Van Straaten, punkt 61, och Turanský, punkt 33).

46 Frågan huruvida en dom är ”lagakraftägande”, i den mening som avses i artikel 3 led 2 i rambeslutet, beror på lagstiftningen i den medlemsstat där domen meddelas.

47 Ett avgörande som, enligt lagstiftningen i den medlemsstat som har lagfört en person, inte innebär att åtal inte längre kan väckas på nationell nivå vad avser vissa gärningar, kan i princip inte utgöra hinder för att åtgärder vidtas eller fullföljs för att lagföra personen för samma gärningar i en annan medlemsstat i unionen (se, analogt, domen i det ovannämnda målet Turanský, punkt 36).

48 I likhet med det samarbete som föreskrivs i artikel 57 i tillämpningskonventionen, har en verkställande rättslig myndighet, enligt artikel 15.2 i rambeslutet, möjlighet att begära att den rättsliga myndigheten i den medlemsstat i vilken avgörandet har meddelats lämnar de rättsliga uppgifter om avgörandets beskaffenhet vilka gör det möjligt att fastställa huruvida avgörandet – enligt lagstiftningen i nämnda medlemsstat – innebär att åtal inte längre kan väckas på nationell nivå (se, för ett liknande resonemang och analogt, domen i det ovannämnda målet Turanský, punkt 37).

49 Den hänskjutande domstolen har emellertid, i det ärende som den har att avgöra, använt sig av samarbetsförfarandet enligt artikel 15.2 i rambeslutet. Den utfärdande rättsliga myndigheten har i sitt svar uttryckligen angett att enligt italiensk rätt ska den misstänkte anses ha dömts genom en lagakraftägande dom vad avser ett enskilt olagligt narkotikainnehav, medan den lagföring som avses i arresteringsordern omfattar andra gärningar, närmare bestämt deltagande i organiserad brottslighet samt andra fall av olagligt innehav av narkotika i överlåtelsesyfte som inte omfattas av domen av den 30 november 2005. Även om de utredande myndigheterna förfogade över vissa upplysningar rörande denna brottslighet framgår det av den utfärdande rättsliga myndighetens svar att den första domen från Tribunale di Catania inte kan anses ha medfört att åtal inte längre kan väckas på nationell nivå vad avser de gärningar som avses i arresteringsordern.

50 I ärendet vid den nationella domstolen har den utfärdande rättsliga myndigheten, som svar på en begäran om uppgifter från den verkställande rättsliga myndigheten enligt artikel 15.2 i rambeslutet, uttryckligen och med förklaringar angett att dess tidigare dom inte omfattar de gärningar som avses i arresteringsordern och, således, inte utgör hinder för den lagföring som avses i arresteringsordern. Under sådana omständigheter ska den verkställande rättsliga myndigheten beakta samtliga följder av den bedömning som den utfärdande rättsliga myndigheten har gjort i sitt svar.

51 Mot bakgrund av det anförda ska följande svar lämnas den hänskjutande domstolen. Begreppet ”samma gärning” i artikel 3 led 2 i rambeslutet utgör – med avseende på utfärdande och verkställighet av en europeisk arresteringsorder – ett självständigt unionsrättsligt begrepp. Under sådana omständigheter som dem som är för handen i ärendet vid den nationella domstolen, där den utfärdande rättsliga myndigheten, som svar på en begäran om uppgifter enligt artikel 15.2 i rambeslutet från den verkställande rättsliga myndigheten, med tillämpning av nationell rätt och med beaktande av de krav som följer av begreppet ”samma gärning” i artikel 3 led 2, uttryckligen har förklarat att den tidigare dom som meddelats i den utfärdande medlemsstaten inte utgör en lagakraftägande dom som omfattar de gärningar som avses i arresteringsordern och att den domen således inte utgör hinder för den lagföring som avses i arresteringsordern, finns det inte något skäl för den verkställande rättsliga myndigheten att vägra verkställighet med stöd av artikel 3 led 2.

Rättegångskostnader

52 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Begreppet ”samma gärning” i artikel 3 led 2 i rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna utgör – med avseende på utfärdande och verkställighet av en europeisk arresteringsorder – ett självständigt unionsrättsligt begrepp.

Under sådana omständigheter som dem som är för handen i ärendet vid den nationella domstolen, där den utfärdande rättsliga myndigheten, som svar på en begäran om uppgifter enligt artikel 15.2 i rambeslutet från den verkställande rättsliga myndigheten, med tillämpning av nationell rätt och med beaktande av de krav som följer av begreppet ”samma gärning” i artikel 3 led 2, uttryckligen har förklarat att den tidigare dom som meddelats i den utfärdande medlemsstaten inte utgör en lagakraftägande dom som omfattar de gärningar som avses i arresteringsordern och att den domen således inte utgör hinder för den lagföring som avses i arresteringsordern, finns det inte något skäl för den verkställande rättsliga myndigheten att vägra verkställighet med stöd av artikel 3 led 2.

Underskrifter